

آسیب‌شناسی کارگزاران حکومت از
دیدگاه نهج البلاغه

www.ketab.ir

مجتبی فائق

۱۳۹۷

ناهلان شاد و کرامت
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسه : فائق، مجتبی، ۱۳۶۶ -

عنوان قراردادی : نهج البلاغه، فارسی، برگزیده، شرح

Nhjol-Balaghah, Persian, Selection

عنوان و نام پدیدآور : آسیب‌شناسی کارگزاران حکومت از دیدگاه نهج البلاغه / مجتبی فائق

مشخصات نشر : تهران : بنیاد نهج البلاغه، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری : ۲۰۰ ص، ۱۲/۵ × ۲۱/۵ س.م.

فروست : سلسله انتشارات بنیاد نهج البلاغه، ۱۹۸.

شابک : 978-600-5076-99-8

وضعیت فهرست‌نویسی : فیا

یادداشت : کتابنامه، ص. ۱۸۵.

موضوع : علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه - سیاست و حکومت

Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Politics and government

موضوع : علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - دیدگاه درباره سیاست و حکومت

Ali ibn Abi-talib, Imam I, 600-661 -- Views on politics and government

موضوع : اسلام و دولت

Islam and state

شناسه اثر : علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه، برگزیده، شرح

Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah

شناسه افزوده : بنیاد نهج البلاغه

رده بندی کنگره : ۹۷۰۹/۵۳ : ۱۹۷/۱ س.

رده بندی دیویی : ۱۷/۵۱۵

شماره کتابشناسی ملی : ۵۲۰۳۰۰۸

آسیب‌شناسی کارگزاران حکومت از دیدگاه نهج البلاغه

مؤلف: مجتبی فائق

ناشر: انتشارات بنیاد نهج البلاغه

سلسله انتشارات (دست): ۱۹۸

نویت چاپ: چاپ اول، بهار ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۹-۹۹-۵۰۷۶-۵۰۷۶-۶۰۰۰

طراح جلد: الهام محمدپور طراح و صفحه‌آرایی: محمد احمدی

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، کوچه شهید بهمن محمودی، کوچه آسکویی، کاشی ۳.

شماره‌های تماس: ۸۸۹۰۵۶۷۰، ۸۸۹۰۹۸۶۲، ۸۸۹۰۴۷۹، ۲۲۷۱۰۲۲۷۱، ۲۲۷۵۸۶۷۵، ۲۲۷۲۰۱۲۸، ۲۲۷۲۰۱۲۸

دفتر قم: ۰۲۵-۳۷۴۲۵۹۴ دفتر مشهد: ۰۵۱-۳۸۵۵۵۱۱۰

نشانی‌های اینترنتی: www.nahjpub.ir www.Nahjolbalagheh.ir

حق چاپ برای انتشارات بنیاد نهج البلاغه محفوظ است.

فهرست

۱۱	 بخش سخن
۱۳	 مقدمه
۱۷	 فصل اول: آسیب‌های فیزیکی کارگران حکومت
۱۹	 ۱. آسیب‌های معرفتی
۲۰	 ۱-۱. استبداد رأی
۲۰	 ۱-۱-۱. نشانه‌های استبداد رأی
۲۱	 ۱-۱-۲. عوامل مؤثر در استبداد رأی
۲۲	 ۱-۱-۳. آسیب‌های ناشی از استبداد رأی
۲۳	 ۱-۱-۴. راهکارهای پیشگیری از استبداد رأی
۲۶	 ۱-۱-۵. راه‌های مقابله با استبداد رأی
۲۶	 ۱-۲. سطحی‌نگری
۲۷	 ۱-۲-۱. نشانه‌های سطحی‌نگری
۲۸	 ۱-۲-۲. عوامل مؤثر در سطحی‌نگری
۲۹	 ۱-۲-۳. آسیب‌های ناشی از سطحی‌نگری
۲۹	 ۱-۲-۴. راهکارهای پیشگیری از سطحی‌نگری
۳۲	 ۱-۲-۵. راه‌های مقابله با سطحی‌نگری
۳۳	 ۱-۳. تفکر التقاطی

- ۱-۳-۱. نشانه‌های تفکر التقاطی ۳۴
- ۱-۳-۲. عوامل مؤثر در ایجاد تفکر التقاطی ۳۷
- ۱-۳-۳. آسیب‌های ناشی از تفکر التقاطی ۳۷
- ۱-۳-۴. راهکار پیشگیری از تفکر التقاطی ۳۹
- ۱-۳-۵. راه مقابله با جریان التقاطی ۳۹
- ۱-۴. تجر و جمود فکری ۴۰
- ۱-۴-۱. نشانه‌های تجر و جمود فکری ۴۰
- ۱-۴-۲. عوامل مؤثر در تجر و جمود فکری ۴۲
- ۱-۴-۳. آسیب‌های ناشی از تجر و جمود فکری ۴۴
- ۱-۴-۴. راهکارهای پیشگیری از تجر و جمود فکری ۴۵
- ۱-۴-۵. راه مقابله با تجر و جمود فکری ۴۵
۲. آسیب‌های تن‌خویی ۴۶
- ۲-۱. دنیادوستی ۴۶
- ۲-۱-۱. نشانه‌های دنیادوستی ۴۹
- ۲-۱-۲. عوامل مؤثر در دنیادوستی ۴۹
- ۲-۱-۳. آسیب‌های ناشی از دنیادوستی ۵۰
- ۲-۱-۴. راهکارهای پیشگیری از دنیادوستی ۵۲
- ۲-۱-۵. راه‌های مقابله با دنیادوستی ۵۸
- ۲-۲. تکبر ۵۹
- ۲-۲-۱. نشانه‌های تکبر ۶۰
- ۲-۲-۲. عوامل مؤثر در تکبر ۶۰
- ۲-۲-۳. آسیب‌های ناشی از تکبر ۶۳
- ۲-۲-۴. راهکارهای پیشگیری از تکبر ۶۵
- ۲-۲-۵. راه‌های مقابله با تکبر ۶۹
- ۲-۳. تندخویی و خشونت ۷۰
- ۲-۳-۱. نشانه‌های تندخویی و خشونت ۷۱

۲-۳-۲. عوامل مؤثر در تندخویی و خشونت.....	۷۱
۲-۳-۳. آسیب‌های ناشی از تندخویی و خشونت.....	۷۳
۲-۳-۴. راهکارهای پیشگیری از تندخویی و خشونت.....	۷۴
۲-۳-۵. راه‌های مقابله با تندخویی و خشونت.....	۸۱
۲-۴. ستمگری.....	۸۳
۲-۴-۱. نشانه‌های ستمگری.....	۸۶
۲-۴-۲. عوامل مؤثر بر ستمگری.....	۸۸
۲-۴-۳. آسیب‌های ناشی از ستمگری.....	۸۹
۲-۴-۴. راهکارهای پیشگیری از ستمگری.....	۹۳
۲-۴-۵. راه‌های مقابله با ستمگری.....	۱۰۴

فصل دوم: آسیب‌های اجتماعی 'ان حکومت'..... ۱۰۷

۱. آسیب‌های سیاسی.....	۱۰۹
۱-۱. ضعف مدیریت.....	۱۰۹
۱-۱-۱. نشانه‌های مدیریت.....	۱۱۰
۱-۱-۲. عوامل مؤثر در ضعف مدیریت.....	۱۱۱
۱-۱-۳. آسیب‌های ناشی از ضعف مدیریت.....	۱۱۳
۱-۱-۴. راهکارهای پیشگیری از ضعف مدیریت.....	۱۱۴
۱-۱-۵. راه‌های مقابله با ضعف مدیریت.....	۱۱۴
۱-۲. سازش‌کاری.....	۱۱۵
۱-۲-۱. نشانه‌های سازش‌کاری.....	۱۱۶
۱-۲-۲. عوامل مؤثر در سازش‌کاری.....	۱۱۶
۱-۲-۳. آسیب‌های ناشی از سازش‌کاری.....	۱۱۷
۱-۲-۴. راهکارهای پیشگیری از سازش‌کاری.....	۱۱۹
۱-۲-۵. راه‌های مقابله با سازش‌کاری.....	۱۱۹
۱-۳. سرسپردگی و وابستگی به بیگانگان.....	۱۲۱

- ۱-۳-۱. نشانه‌های سرسپردگی به بیگانگان ۱۲۲
- ۱-۳-۲. عوامل مؤثر در سرسپردگی و وابستگی سیاسی به بیگانگان ۱۲۳
- ۱-۳-۳. آسیب‌های ناشی از وابستگی به بیگانگان ۱۲۴
- ۱-۳-۴. راهکارهای پیشگیری از سرسپردگی و وابستگی به بیگانگان ۱۲۵
- ۱-۳-۵. راه‌های مقابله با سرسپردگی کارگزاران به بیگانگان ۱۲۶
- ۱-۴. بی‌توجهی به اصل مشورت ۱۲۶
- ۱-۴-۱. نشانه‌های بی‌توجهی کارگزاران به مشورت‌خواهی ۱۲۷
- ۱-۴-۲. آسیب‌های ناشی از بی‌توجهی به اصل مشورت ۱۲۷
- ۱-۴-۳. عوامل مؤثر بر تخصص‌گرا نبودن کارگزاران در مشورت ۱۲۷
- ۱-۴-۴. آسیب‌های ناشی از مشورت با افراد بی‌صلاحیت ۱۲۸
- ۱-۴-۵. راهکارهای پیشگیری از بی‌توجهی کارگزاران به اصل مشورت ۱۳۰
- ۱-۵. مقابله با بی‌توجهی کارگزاران به اصل مشورت ۱۳۱
۲. آسیب‌های اقتصادی ۱۳۲
- ۲-۱. رشوه‌خواری ۱۳۲
- ۲-۱-۱. نشانه‌های رشوه‌خواری ۱۳۳
- ۲-۱-۲. عوامل مؤثر در رشوه‌خواری ۱۳۴
- ۲-۱-۳. آسیب‌های ناشی از رشوه‌خواری ۱۳۶
- ۲-۱-۴. راهکارهای پیشگیری از رشوه‌خواری ۱۳۷
- ۲-۱-۵. راه‌های مقابله با رشوه‌خواری ۱۳۹
- ۲-۲. اختلاس ۱۳۹
- ۲-۲-۱. نشانه‌های اختلاس ۱۴۰
- ۲-۲-۲. عوامل مؤثر در اختلاس ۱۴۱
- ۲-۲-۳. آسیب‌های ناشی از اختلاس ۱۴۳
- ۲-۲-۴. راهکارهای پیشگیری از اختلاس ۱۴۴
- ۲-۲-۵. راه‌های مقابله با اختلاس ۱۴۷
- ۲-۳. انحصارطلبی ۱۵۰

۱۵۲.....	۲-۳-۱. نشانه‌های انحصارطلبی.....
۱۵۲.....	۲-۳-۲. عوامل مؤثر در انحصارطلبی.....
۱۵۵.....	۲-۳-۳. آسیب‌های ناشی از انحصارطلبی.....
۱۵۷.....	۲-۳-۴. راهکارهای پیشگیری از انحصارطلبی کارگزاران حکومت.....
۱۶۱.....	۲-۳-۵. راه‌های مقابله با انحصارطلبی.....
۱۶۳.....	۲-۴. اشرافی‌گری.....
۱۶۴.....	۲-۴-۱. نشانه‌های اشرافی بودن.....
۱۶۵.....	۲-۴-۲. عوامل مؤثر در اشرافی‌گری.....
۱۶۶.....	۲-۴-۳. آسیب‌های ناشی از اشرافی‌گری.....
۱۶۹.....	۲-۴-۴. راهکارهای پیشگیری از اشرافی‌گری.....
۱۷۰.....	۲-۴-۵. مقابله با اشرافی‌گری.....
۱۷۲.....	۳. آسیب‌های ناشی از بی‌عدالتی.....
۱۷۳.....	۳-۱. نشانه‌های بی‌عدالتی قاضیان.....
۱۷۳.....	۳-۲. عوامل مؤثر در بی‌عدالتی قاضیان.....
۱۷۶.....	۳-۳. آسیب‌های ناشی از بی‌عدالتی قضاة.....
۱۷۸.....	۳-۴. راهکارهای پیشگیری از بی‌عدالتی قاضیان.....
۱۷۸.....	۳-۵. راه‌های مقابله با بی‌عدالتی قاضیان.....

۱۸۱..... جمع‌بندی مباحث

۱۸۳.....	۱. پیامدهای آسیب‌پذیری کارگزاران.....
۱۸۴.....	۲. راهکارهای آسیب‌زدا.....

۱۸۵..... کتابنامه

پیش سخن

لَا بُدَّ لِلنَّاسِ مِنْ أَمِيرٍ بَنِي فَاجِرٍ

بدون تردید موضوع حکومت و چگونگی آن در هر نظام فکری و سیاسی اهمیتی ویژه دارد. در طول تاریخ هر مکتب و عقیده‌ای که تصور آرمانی از جامعه داشته است، به گونه‌ای خود را در مواجهه با موضوع حکومت، کشوردراری و حواشی آن دیده است. در آن طرح، برنامه‌ای ارائه کرده است. سخن و سیره امیر مؤمنان علی علیه السلام که سرچشمه معصومین علیهم السلام، تنها فردی است که افزون بر مقام امامت بر کرسی خلافت ظاهری نیز تکیه زد، دارای اهمیتی دوچندان است. تبیین این گفتار و اندیشه می‌تواند نظام سیاسی و حکومتی اسلام را تبیین کند.

کارگزاران در شکل‌گیری شاکله حکومت نقشی برجسته دارند. آنان هستند که در مواجهه با امکاناتی که حوزه قدرت می‌آفریند؛ می‌توانند با به‌کارگیری هواهای نفسانی شاکله‌ای مثبت و خیراندیش به حکومت بدهند. یا با سوءاستفاده از هواهای نفسانی باشند و حکومت را به اسبابی برای تمنیات خود و عده‌ای فرار دهند. از این‌رو چگونگی انتخاب، انتصاب و کنترل کارگزاران اهمیت می‌یابد.

رساله حاضر که حاصل پایان‌نامه دکتری آقای مجتبی فائق است، در این عرصه ورود کرده و آسیب‌شناسی کارگزاران نظام اسلامی را مورد توجه قرار داده است.

آسیب‌هایی که هم جنبه تربیتی و اخلاقی دارد و شامل رذایل می‌شود؛ و نیز آسیب‌هایی که در حوزه قدرت پدید آمده و کارگزاران نظام را به چالش می‌کشاند.

این کتاب سومین اثر مجموعه پژوهش‌های دانشجویی است که تقدیم علاقه‌مندان می‌شود.

انتشارات بنیاد نهج‌البلاغه

www.ketab.ir